

πιδ σημαντικό—σταθίκατε παληκαρία ἀπέναντι
στοὺς δασκάλους σας καὶ τοὺς εἶπατε :

«—Ναί, εἶμαστε δημοτικιστὰδες καὶ δὲν τὸ κρύ-
δουμε, γιατί κρύβεται μονάχα κείνος ποὺ κάνει
κάτι κακό, καὶ ἡ δική μας ἡ πράξη εἶναι τίμια καὶ
ἀνάγκη νὰν τὴ φωνάξουμε νὰν τὴν ἀκούσει ὅλο τὸ
Ἔθνος πέρα πέρα.

«Θὰ σὰς ποῦνε μαλλιαρούς, θὰ σὰς γήξουνε δηλ.
κατάμουτρα τὸ ἀνόντο αὐτὸ ἐπίθετο ποὺ ἡ νεοελ-
ληνικὴ ἀνοσιμία τὸ δημιούργησε γιὰ νὰ χτυπήσει
τὴν πρόοδο. Θὰν τοὺς ἀποκριθεῖτε :

«—Εἶμαστε μαλλιαροὶ καὶ ἂ δὲν εἶτανε τόσο ἀ-
νόητο τὸ μαμόθρεφτο ἐπίθετό σας θὰν τὸ σκώναμε
γιὰ σημάια μας.

«Θὰ σὰς ποῦν πωλημένους. Θὰν τοὺς ἀποκρι-
θεῖτε :

«—Ναί, εἶμαστε πωλημένοι στὸ Ἔθνος μας.
ἄφου γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀγωνιζόμεσθε.

«Θὰ σὰς ποῦν προδότες, θὰ σὰς κατηγοροῦν
πὼς θέλατε νὰ πωλήσετε (!!) τὴν πατρίδα σας. Θὰν
τοὺς ἀποκριθεῖτε :

«—Ὅπως τὴν καταντήσετε ἐσεῖς τὴν πατρίδα
μας, καὶ ἂ ζητήσουμε νὰ τὴν πωλήσουμε, ποῖός θὰ
βρεθεῖ νὰ τὴν ἀγοράσει ;

*

«ΑΣ βρίζουν τοὺς βουλευτάδες, ἄς κατηγοροῦν τὸ Βα-
σιλιά. Μὴν τοὺς ἀκούτε. Κανείς ἀπ' αὐτοὺς δὲ φταίει.
Κεῖνος ποὺ φταίει, ὁ μοναδικὸς ὁ φταίχτης, εἶναι ὁ Σχο-
λαστικισμός, γιατί αὐτὸς ὁ Καταραμένος δούλεψε χρόνια
καὶ χρόνια τώρα νὰ φέρει τὴν πατρίδα μας στὰ σημεῖνά
της τὰ χάλια.

«Ἐσεῖς, παιδιά, τὸ ξέρετε πολυκαλὰ αὐτὸ καὶ νά, ἴσια
ἴσια γιατί καταπιεστήκατε ἕνα τόσο μεγάλο ἔργο, γιατί
ρηγίχκατε σύψυχα σ' ἕναν τέτοιον ἱερὸ ἀγώνα. Ἐσεῖς τὸ
ξέρετε καλὰ αὐτό. Διδάχτε το, κηρύχτε το καὶ στοὺς ἄλ-
λους. Φωτίστε τοὺς γύρω σας. Γιατί νὰν τὸ ξέρετε, ὅχι
ἀπὸ τὰ βιβλία, ὅχι ἀπὸ τὴς φημερίδες, ὅχι ἀπὸ τὴ Βουλὴ,
μὰ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο πρέπει νὰ βγεῖ ἡ βροντερὴ ἡ
φωνή—καὶ τότε θὰ σημάνει ἡ ἀσημένια καμπάνα τῆς
Ἐθνικῆς Ἀνάστασης, ὅταν ὅλη ἡ Νιότη, μὲ μιὰ ψυχὴ καὶ
μὲ μιὰ φωνή, βροντοφωναίει ἀπὸ τὰ Προπύλαια τοῦ Πα-
νεπιστημίου :

«—Κάτου ὁ Σχολαστικισμός !»

*

ΕΤΣΙ θὰ μιλοῦσε ὁ «Νουμᾶς» στὰ πηληκαρία τῆς
«Φοιτητικῆς Συντροφίᾳς». Γιατί μᾶς συγκίνησε βαθιά, τὸ
ξαναλέμε, ἡ παληκαρία ποὺ δέξανε νὰ ὑπογράψουνε φαρδιά
πλατιά τὸ ἐπαναστατικώτατο καταστατικὸ τους.

Ὅταν ὁ Ἰδας, ἀπαντώντας σὲ κάτι χωράτὰ τοῦ κ.
Φιλάρτου, δῆλωσε στὸ «Νουμᾶ» μὲ τὴν ὑπογραφή του
ποῖός εἶναι, πολλοὶ ξαφνιαστήκανε μὲ τὸ ἀντίκιο φέρσιμό
του. Ξαφνιαστικὴ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰδας μὲ τὰ συχαρήκια ποὺ
τοῦ στέλνανε, καὶ μᾶς ρωτοῦσε :

—Μὰ τί ἔκαμα καὶ μὲ συχαίρουνται ;

λένε, τὸ λυρικὸ διάχυμα, τὰ πλωμα τῶν φτερῶν τῆς
φαντασίας. Ἡ τέχνη τοῦ Παλαμά δὲ γυρέβει νὰ
κλείσει τὸ πολὺ στὸ λίγο, ὅλον τὸν κόσμον στὸ μι-
κρό, μὰ νὰ χυθεῖ σ' ὅλον τὸν κόσμον μὲ ὅλο τὸ
πλάτος τῶν φτερῶν τοῦ τραγοῦδιού του. Ὅσοι καὶ ἂν
μὲ τοὺς αἰσθητικούς καὶ ἀνάπαιστους, ποὺ τοὺς θυ-
μοῦμαι μόνο ἀόριστα, ὅσοι καὶ ἂν μὲ τὰ «Κομμάτια
ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἡλίου» καὶ τὴς αἰσθητικῆς
προσπάθης νὰ μᾶς δώσει ἀδείγματα τοῦ πιὸ
πλατιοῦ στοχασμοῦ στὸ πιὸ λιγώστιχο τραγοῦδι,
γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴν ἐκφράση τοῦ ἴδιου ποιη-
τῆ, ὅχι μόνον τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔργου του
τὸ χαρακτηρίζει ἡ ἀντίθετη τάση, μὰ νομίζω κιόλα
πὼς μᾶς ἔδωσε μὲ αὐτὴ καὶ τὰ ἀνώτερα δείγματα
τῆς ποιητικῆς του μπόρεσης. Δὲν τὸ λέω γιὰ νὰ
κατακρίνω. Μπορεῖ βέβαια ἡ συντομία, τὸ ἀπλὸ καὶ
τὸ σφιγμένο νᾶναι ἡ ἀνώτερη μορφή τῆς τέχνης,
ὅμως κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ ἀξία τῆς πρέπει νὰ
μετρίεται περισσότερο μὲ τὴ σκέψη τῆς μορφῆς πρὸς
τὴν οὐσίαν σὲ καθένα καλλιτέχνημα, παρὰ μὲ γενι-
κοὺς κανόνες. Κ' ἔτσι, θαρρῶ, θὰ σταθεῖ ἄδικος κα-
νένας, ἂν θελήσει νὰ κρίνει τὴν ἀξία τῆς ποίησης
τοῦ Παλαμά μὲ τὸ μέτρο μόνον τοῦ ἀπλωμάτος ἢ
τοῦ συμμαζέμου της. Καὶ μὲ τὸν ἕνα καὶ μὲ τὸν

Φυσικά. Ἐνὰς ἄνθρωπος ποὺ ζεῖ καὶ δουλεύει κάτου
ἀπὸ ἕνα κάπιο Χρέος καὶ δὲ ντρέπεται οὔτε φοβάται γιὰ
τὴς πράξεις του, ἀφοῦ τὸ συναισθάνεται πὼς οἱ πράξεις του
εἶναι τίμιες, δὲν κάνει τίποτε σημαντικό μὲ τὸ νὰ βγεῖ
καὶ νὰ φωνάξει ποῖός εἶναι καὶ γιὰ ποῖό σκοπὸ δουλεύει.
Ξέρετε τί δρόμο θάχε πάρει τὸ Ζήτημα, ἂν ὅλοι ποὺ ἀγω-
νίζονται γι' αὐτό, ἀκόμα καὶ ὅσοι πρωτοπαίνουνε στὸν ἀ-
γώνα, δὲν τὸ κρύβανε καὶ δὲν κρυβόντουσαν πίσω ἀπὸ τὰ
ψευτονόματα, ἀκόμα καὶ ἂ δὲν τὸ ἀρνιόντουσαν—ἀφοῦ, ἀλλοί-
μονο, γίνεται καὶ αὐτό!—στὴν πρώτη ἀναμπαμπούλα πὼς
εἶναι δημοτικιστὰδες ;

Ὅταν ὁ κόσμος βλέπει τὰ τέττα ἀναντρα φερσίματα μὲ
τὸ δικίον του συλλογίζεται :

—Γιὰ νὰ κρύβονται αὐτοί, κάτι κακὸ θὰ κάμνουν !
Ἐνὼ ἂν παρουσιάζομαστε ὅλοι παληκαρία μπροστὰ
στὸν κόσμον, ὅπως παρουσιάζεται σήμερα ἡ «Φοιτητικὴ
Συντροφία», ἡ παληκαρία μας θὰ γεννοῦσε τὸ θαυμασμό,
ἀκόμα καὶ τὸ σέβας, ἀκόμα καὶ τὴν πεποίθησιν πὼς γιὰ
κάτι τίμιο καὶ ἀληθινὸ ἀγωνιζόμεσθε.

*

ΘΕΛΑΜΕ νὰφύσουμε σήμερα τὴ στήλη τούτη παρ-
θένα ἀπὸ κάθε ἄλλο ζήτημα. Κ' ἔτσι πρέπει νὰ γίνει. Ἄν
ψηφίστηκε ἀπὸ τὴ Βουλὴ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις καὶ ἂν ἔγινε
δὲν ξέρομε ποῖό ἄλλο καλὸ στὸν τόπον, γιὰ μᾶς δὲν ἔχουν
καὶ τότε σημασία. Ὅτι ἔγινε καὶ ὅτι ἀκόμα εἶναι γιὰ
νὰ γίνει, γιὰ μπυλάματα προσωρινὰ τὰ λογαριάζουμε καὶ
τέττα εἶναι. Ἡ σωτηρία ἡ ἀληθινή θὰ μᾶς ἔρθε ἀπὸ τὸ
Σχολεῖο, θὰ μᾶς ἔρθε ὅταν ἡ «Φοιτητικὴ Συντροφία» πι-
τύχει κείνο ποὺ ζητάει σήμερα. Σ' ἄλλη σελίδα τοῦ «Νου-
μᾶ» βλέπετε πὼς μιλοῦν οἱ δασκάλοι ἀπὸ διαφοροῦς δῆ-
μους τῆς Μακεδονίας στὰ γράμματα ποὺ στέλνουνε στὸν κ.
Πάλλη. Εἶδανε οἱ δασκάλοι ποῖά εἶναι ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ.
Τὸ εἶδε καὶ ἡ φοιτητικὴ Νιότη σήμερα. Δὲ μένει ἄλλο
παρὰ νὰν τὸ δει καὶ ἡ ἐπίσημη Πολιτεία αὐριο, γιὰ νὰ
γορταστεῖ, ὕστερ' ἀπὸ μιὰ ἀποτελεσματικὴ πνευματικὴ
ἐπανάστασις, ἡ ἀληθινὴ ἀνάστασις τῆς φυλῆς μας.

Βγαίνουνε σὲ λίγο

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Ἔργο 4. Κομμάτια πιάνου. Πρώτη σειρά
(Νυχτιάτικο, Πατινάδα) σ' ἕναν τόμον φράγκα 4.

Ἔργο 3. Ἀπὸ χώρες καὶ χωριά. Τρα-
γοῦδια γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο [γιὰ ἀψυλὴ
φωνή] Πρώτη σειρά (Πατινάδα, ὁ ἥλιος λάμπει
πάλι, οἱ γειτόνοι μὴ μᾶς δοῦνε) σ' ἕναν τόμον
φράγκα 5.

[Γιὰ μεσαιωνικὴ φωνή] Δεύτερη σειρά (ἀγα-
πιόνταν, ἡ Μπαγιαντέρα, οἱ δυὸ διαλαλητάδες)
σ' ἕναν τόμον φράγκα 5.

Ὅλα μαζί φράγκα 12.

ἄλλον τρόπο ἔχομε ὠραία καὶ μεγάλα ἔργα στὴν
ποίησιν τῶν αἰώνων καὶ τὴν ἀξία τῶν ἔργων αὐτῶν
μοῦ φαίνεται πὼς κατὰ πρῶτον λόγον τὴν δριζύει ἡ
ἀξία τῆς οὐσίας καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς τους.
Μὲ τὸ κριτήριον αὐτὸ θέλω νὰ σημάσω κ' ἐγὼ τὴν
ποίησιν τοῦ Παλαμά, εἴτε πησιάζει νὰ κλείσει τὸν
πιδ πλατὺ στοχασμὸν σὲ λιγώστιχο τραγοῦδι, εἴτε
ἀφίνεται στὸ ξέχυμα τοῦ στοχασμοῦ αὐτοῦ μὲ τὴν
πλατυρρημοσύνην, μ' ἄλλα λόγια μὲ μέλει νὰ ξε-
τάσω περισσότερο τὴν ἀξίαν τοῦ στοχασμοῦ καὶ τὴν
ποιητικὴν ἐκφράση ποὺ παίρνει.

Δεύτερο χαρακτηριστικὸ τῆς ποίησης τοῦ Πα-
λαμά εἶναι ἡ ἰδεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ τῆς τάση,
καὶ τὸ ξέρω πὼς δὲ θὰ μπορούσε κανένας νὰ δίνει με-
γαλύτερη πίκρα στὸν ποιητὴ τῆς «Ἀσάλευτης
ζωῆς» παρὰ ἂν τοῦ ἀρνηθεῖ πὼς εἶναι φιλόσοφος
ποιητής. Μὰ καὶ μένα, ποὺ νομίζω πὼς ἡ ἀξία
ἐνὸς ποιητῆ δὲ μετρίεται μὲ τὸ ἂν εἶναι ζωγράφος ἢ
φιλόσοφος μονάχα—γιὰ νὰ μεταχειριστῶ ξανά τὴν
ἐκφράση του—μὰ περισσότερο μὲ τὸ καλλιτεχνικὸ
ὑψος ποὺ φτάνει σὰ ζωγράφος ποιητῆς ἢ σὰ φιλό-
σοφος ποιητῆς, ἄς μοῦ συχωρεθεῖ νὰ μὴ στοχαστῶ
πολύ τὴν πίκρα ποὺ θὰ δώσω σ' ἕνα σεβαστὸ μου
φίλον, ξεταζόντας τὸ ἔργο του μὲ τὸ δικό μου μέ-

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τὸ ἴδιο γιὰ τὰ ἄτομα. Ὅποιος δὲν ἔχει δύ-
ναμιν, δὲν ἔχει καὶ δικαιώματα. Γι' αὐτὸ καθέναν
πασχίζει νὰ μὴν εἶναι ἀδύνατος. Γι' αὐτὸ καθέναν
αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη, ἀποχτῶντας δική του δύ-
ναμιν, νὰ μετριάξῃ τὴν ἰσχὴ καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀ-
γριότη καὶ ἀκολασία τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ εὐκολα ἡ
ἰσχὴ ἀρिσθηταί τὸ δικαίον, λέγοντας πὼς αὐτὴ
εἶναι τὸ δικαίον. Ποῖός τάχα θ' ἀρισθητήσῃ τὴν ἀ-
λήθεια ποὺ καὶ οἱ νόμοι καὶ τὰ ἔθιμα καὶ οἱ κοι-
νωνικὲς συνθήκες καὶ τὰ ἠθικά καὶ τὰ θρησκευτικὰ
παρὰγγέλματα ἔχουν ἔννοια καὶ ὑπόστασιν μόνον
πρὸς ὄφελος τοῦ ἰσχυροῦ, εἴτε εἶναι αὐτὸς ἄτομον,
οἰκογένεια, τάξη, ἔθνος ; Καὶ ποῖός θ' ἀρισθητήσῃ
τὴν ἀλήθειαν ποὺ σὲ πρωτόγεννη κοινωνίαν καὶ οἱ νό-
μοι καὶ τὰ ἔθιμα καὶ καθὲς ἄλλο παρὰγγέλμα, ποὺ
σκοπὸ τοῦ ἔχει τοῦ κοινωνικοῦ βίου τὴ ρύθμισιν, βα-
ραίνει μονάχα καὶ ἀποκλειστικὰ τοὺς ἀδύνατους
καὶ τοὺς ἀπροστάτευτους ;

Αὐτὸ ἐξηγᾷ καὶ τὸ ἀξιοδακρυτὸ στὴν Ἑλ-
λάδα φαινόμενο τῆς ἀνυπαρξίας καὶ νόμων καὶ ἐθί-
μων καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν καὶ ἠθικῶν καὶ θρη-
σκευτικῶν παραγγελλμάτων. Ἡ ἀνυπαρξία, ἡ ὁρῶ-
τερα, ἡ ὑπαρξὴ καὶ ἐφαρμογὴ ὅλων τούτων τῶν
παρὰγγελλμάτων μόνον εἰς βῆρος τῶν ἀδυνάτων, ἐξη-
γούνται ἀπὸ τὴ θλιθερὴν ἀδυναμία τῶν ἀρχομένων
τάξεων. Ὅλα τούτα θέλουν λάβῃ πραγματικὴν ὑ-
παρξὴ καὶ ἐφαρμογὴ ὅταν οἱ κατώτερες τάξεις ξυ-
πνήσουν, δυναμώσουν καὶ τσακίσουν τ' ἀνήθικα κε-
φάλια τῶν ὀργιαζόντων χειρῶν. Γιατί ὀργιαζόντα
γουρούνια εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὑπουργοί, βουλευτά-
δες, νομάρχες, δήμαρχοι τῶν πόλεων, ὑπάλληλοι
τραμποῦλοι, ποὺ διορίζουν κ' ἐποπτεύουν ἄλλοι ἀρχι-
τραμποῦλοι, τρανοὶ καὶ ἄγελατοι δασκάλοι, δεσπο-
τάδες ἀχρεῖοι, καὶ λοιποὶ πλατοκαθσμένοι μεσαιω-
νικοὶ τσαγκαρῆδες, ποὺ ἀποτελοῦνε σήμερα, γιὰ εἰ-
ρωνείαν καὶ περιγέλιο τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τὴν
ἀρχουσα τάξιν στὴν Ἑλλάδα. Ἰσως ὅλοι οἱ αὐθαί-
ρετοι αὐτοὶ τυραννίσκοι πρὸ πέντε αἰώνων νὰ ἐθεω-
ροῦντο ἄνθρωποι καὶ πολῖτες, σήμερα ὅμως, στὸν
αἰῶνα τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ κοινω-
νισμοῦ, δὲν μποροῦν μὰ τὴν ἀλήθειαν νὰ ἔχουν ἀ-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 380 φύλλο.

τρο. Καὶ μὲ τὸ μέτρο αὐτὸ μοῦ φαίνεται πὼς ὁ
ποιητὴς τοῦ «Δωδεκάλογου» ὅσο καὶ ἂν θέλει νὰ βλέ-
πει τὴ δύναμιν τοῦ στὴν ἰδεολογικὴν ἀξίαν τῆς
ποίησός του, ὥστόσο εἶναι ποιητὴς ἀνώτερος ἐκεῖ
ποὺ συγκοινωνεῖ μὲ τὴ ζωὴ πιὸ ἄμεσα μὲ τὸ αἰ-
σθημά του, παρὰ ὅπου τὸ κάνει μὲ τὸ μέσο τῆς
ιδέας. Γιὰ νὰ ἐξηγηθῶ καλύτερα, θὰ πῶ δυὸ λόγια
τὴν ἐννοῶ μὲ τὴ διάκρισιν αἰσθηματος κ' ιδέας καὶ
πὼς φαντάζομαι τὸ ρόλον τῆς τελευταίας στὴν
ποίησιν. Λέγοντας ιδέα, ἐννοῶ τὴ γενικὴ μορφή, τὸ
ἀφαίρεμένο σκῆμα ποὺ παίρνει στὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που ἡ κάθε κίνησις τῆς ζωῆς. Σκοπὸς καὶ οὐσία τῆς
τέχνης εἶναι νὰ ἐκφράξῃ τὴ ζωὴν σὲ ὅλα τῆς τὰ
φανερῶματα καὶ κάθε κίνησις ζωικὴ ἀπὸ τὴν πρῶτη
ὥς τὸ ἀπλὸ αἴτημα εἶναι τὸ ἀντικειμενικὸν της. Μὰ
καὶ τὸ αἶσθημα, σὰ μιὰ κίνησιν ζωικὴν καὶ αὐτὸ, δὲ
μπορεῖ παρὰ νᾶχει ἀναγκαίαν κάποιαν γενικότερη ἔν-
νοια γιὰ ἕνα νοῦ ποὺ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ συν-
ταιριάζει καὶ νὰ κρίνει τὰ ζωικά φαινόμενα. Ἀρα
κ' ἕνα ποίημα, ποὺ μᾶς ἐκφράζει ἔστω κ' ἕνα
ἀπλὸ αἶσθημα, καὶ τοῦτο φτάνει ἀναγκαίαν στὴν
ἐκφράση μιᾶς ιδέας, ἀρκεῖ τὸ αἶσθημα νᾶναι βαθύ
καὶ γνήσιον. Ὡστε μὲ κανέναν τρόπο ποιητὴ σο-
βερὴν ποὺ νὰ μὴ φτάνει στὴν ιδέα δὲν πιστεύω νὰ

ζώσας ἀνθρώπων καὶ πολιτῶν. Ὅχι, μὴ τὸ Θεό. Γιατί, ὡς ἀνθρώποι εἶναι ἀσυνείδητοι, εἶναι ἀνέθικοι, ἀφοῦ μὲ σκέψη πολλή, μὲ τέχνη περισσή καὶ χωρὶς τύφης τῆς συνείδησός τους, τρώγουν καὶ νοστιμεύονται τὸ αἷμα τοῦ ἀγράμματος λαοῦ. Καὶ ὡς πολῖτες μὲ θαυμαστὴ κυναιδεία περιφρονοῦν τοὺς νόμους τῆς πατρίδας των, τοὺς νόμους ποὺ ἐπὶ τέλους αὐτοὶ ἐβόλαν εἰς βάρος τῶν ἀδυνάτων, καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ πῶς στοιχειώδη καθήκοντά των. Πῶς δὲ νὰ μὴ ἀδιαφοροῦν, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς πολιτείας; Ἀφοῦ ὁ λαὸς ποὺ κυβερνᾷ, μὴ ἔχοντας οὔτε πολιτικὴ οὔτε κοινωνικὴ συνείδηση, εἶναι ἀμορφὴ μάζα, ποὺ κάθε ἔξυπνος κατεργάρης μπορεῖ νὰ ζυμῶν;

Μὴ κανεὶς ἀντεῖπὴ πῶς ἡ ἀρχοῦσα τάξις δὲν ἔχει συνείδηση τῶν ὀργίων της. Εἶδ' αὖ' ἐπαθλὴ, καὶ δ' ἐωρακίως μαρτυρεῖ. Δέκα μῆνες ἐθαύμασα τί θησαυροὶ νοημοσύνης ἐξοδεύονται ἐν τῇ πανουργίᾳ καὶ τῷ δόλῳ. Ὅλοι ὅσοι ἔχουν ἡ θέλουν νὰ ἐκπορθήσονται δημόσιες θέσεις ξέρον καὶ σκέφτονται καλὰ τί κάνουν. Σκέφτονται καὶ ἐνεργοῦν σὰν τοὺς λωποδύτες. Νὰ γελάσουν τοὺς ἄλλους, νὰ κλέψουν, νὰ φάνε, νὰ χορτάσουν αὐτοὶ, καὶ ἡ Ἑλλάς ὡς πᾶν κατὰ διαβόλου. Μήπως ἐν τῇ Ἑλλάδι ποὺ ὑμνοῦν καὶ χαϊδεύουν βλέπουν τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα παχὺ γιὰ τὴν κοιλιὰ τους; Ξέρουν καὶ σκέφτονται καλὰ τί κάνουν. Καὶ ὅταν μὲ τρόπο τοῦ πῆς τίποτε, οἱ τιμιώτεροι θὰ σὲ βρῶν, οἱ πῶς τιποτένιοι θὰ σὲ στραβοκυτάξουν, θὰ σοῦ γλυκογελάσουν σὰν δειλοὶ ποὺ εἶναι, καὶ ὅταν ἀκούσουν ποὺ φεύγεις ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα γιατί δὲν μπορεῖς πᾶν ν' ἀναπνέης τὴν βρώμα ποὺ σὲ πνίγει, θὰ σὲ συγχαροῦν γιὰ τὴν καλὴ σου ιδέα. Ξέρουν καὶ σκέφτονται καλὰ τί κάνουν. Νὰ τρῶνε θέλουν, καὶ στὸ φτωχικὸ τοὺς (πῶς μπορεῖ νὰ εἶναι πλούσιο;) στὸ ἐλεεινὸ τοὺς τραπέζι κανεὶς νὰ μὴν τοὺς πειράξῃ. Αὐτοὶ ποὺ τρῶνε καὶ κάπως χορταίνονται καὶ γι' αὐτὸ καμιά φορά καὶ σκέφτονται, μετριοῦνται στὰ δάχτυλα. Ἀλλὰ τί μ' αὐτό; Ὁ λαὸς εἶναι «ὀλιγαρχικός», ὀλιγαρχέστατος. Τρώγει ὅ,τι ἔχει, ὡς εἶναι καὶ φλοῦδες ἢ ἄχουρα. Τὴ σκέψη; Τὴ θέλει. Μήπως δὲν ἔχει σύνταγμα, καθολικὴ ψῆφο, Βουλὴ καὶ ἓνα σωρὸ ἄλλα πράγματα ποὺ τὸν κάνουν λαὸν ἐλεύθερο;

Ἀλλὰ est modus in rebus, καὶ ὁ Ζορμπὰς εἶναι ἥδη, ἂν δὲ σφαιλλοῦμε, ἡ πρώτη ἐνσάρκωση τῆς κοινωνικῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος. Ἀς εὐχῇ τοῦμε νὰ μὴν εἶναι καὶ ἡ τελευταία. Γιατί ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἰσχυρὴς κοινωνικῆς τάξεως, καὶ μάλιστα ἀπὸ ἰσχυρὴ ἐργατικὴ τάξιν, ἀφοῦ ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει πῶς ἀληθινὴ κοινωνικὴ πρόοδος μόνον ἀπὸ μιὰν ἐσωτερικὴν πίεσιν μπορεῖ νὰ γένηται. Εἶναι τώρα κάμποσος καιρὸς ποὺ ὁ δημόσιος βίος μας σοβαρὰ καὶ δραστήριον ἐπικρίνεται. Ἀλλὰ ἡ κριτικὴ ποὺ γίνεται σήμερον τοῦ συνταγματικοῦ βίου

πρέπει γρήγορα νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐν τῇ ἐλευσίᾳ καὶ ἀθλίᾳ κατάστασιν τῆς κοινωνίας μας, γιατί ἐκεῖ βρίσκεται ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ Βέβαιον, σὲ κάθε κοινωνίᾳ μανίζει καὶ τῶν τάξεων καὶ τῶν ἀτόμων δύσκολος ἀγώνας. Ἀλλὰ σήμερον ὁ ἀγώνας αὐτὸς τῆς ζωῆς ἔχει ἠθικοποιηθῇ καὶ κάθε μέρα ἠθικοποιεῖται, καὶ τὴν ἠθικοποίησιν αὐτὴν τὴ λέμε πολιτισμό. Στὴν Ἑλλάδα ὅμως ὁ κοινωνικὸς ἀγώνας δὲν εἶναι μόνον τραχὺς, ἐξαιτίας τῆς μικρότητος καὶ τῆς φτώχειας τοῦ τόπου, ἀλλὰ εἶναι καὶ βάρβαρος καὶ ἀνέθικος. Γράφω αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ βρῶσες τρέχουν ἀπὸ τὴν καρδίᾳ μου τὰ λόγια τῆς πίστεως. Ὁ ἄφρονος ποὺ γιὰ πάντα τὸν τόπον ποὺ μ' ἐγέννησε. ἂν δὲν ἐκινῶνται νὰ σκάσω σ' ἓνα ἀγῶνα βάρβαρον καὶ ἀνέθικον; Δὲν ξέρω ἂν ἄλλοι βρίσκουν στὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα τοῦ τόπου μας στοιχεῖα ἠθικῆς. Ἐγὼ ἓνα ὁλόκληρον χρόνον δὲ βρῆκα παρὰ τὴν προσποίησιν, τὸ ψέμα, τὸ δόλο, τὴν συκοφαντίαν ὡς μέσα, καὶ ὡς μόνον σκοπὸ τὸν ψωμισμὸν, ποὺ ἀπόμεινε μοναδικὸ βραβεῖον γιὰ τοὺς τίμιους νικητὰς. Τὸ λαὸ τὸν ἀντιλήφθηκα ἀγῶνα, ἐξυπνον, ζωτικώτατον, ἀλλὰ φοβερὰ ἀδύνατον καὶ ἀδιοργάνωτον. Γι' αὐτὸ καὶ ὑποφέρει στὴς πλάτες του τοὺς μεθυσμένους χοροὺς τῶν ἀρχόντων του, γιατί δὲν ἔχει τὴ δύναμιν νὰ τοὺς γκρεμίσῃ. Καὶ ὅταν ἡ τιμὴ τοῦ τόπου ρεζιλευθῇ, ὁ μόνος δυνατὸς ὁργανισμὸς τοῦ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ χαστουκίσῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ πρωθυπουργούς, ὑπουργούς, βουλευτάδες καὶ λοιποὺς μάγκες τῆς πολιτείας. Κι ὁ λαὸς εὐχαριστῆται καὶ χειροκροτᾷ. Εὐχαριστῆται, γιατί αἰσθάνεται ν' ἀλαφρώνουν οἱ πόνοι του, καὶ χειροκροτᾷ, γιατί δὲν ξέρει τί τοῦ γένεται. Ὅσο ὁ λαὸς μένει ἀδύνατος, δηλαδή ἀμόρφωτος καὶ ἀφώτιστος, ἀδύνατοι θὰ εἶναι καὶ οἱ ἀρχόντοι του καὶ ὁ τόπος ποὺ κυβερνᾷ, καὶ κάθε φορά ἀνώφελα θὰ σπαρταροῦν, μέσα ἢ ὄξω ἀπὸ τὸ σύνταγμα. Ἀλλὰ ποῖονε σφεδρὴν νὰ σκεφτῇ τὴν δυνάμειν τοῦ λαοῦ; Ὅχι βέβαιον ἐκεῖνους ποὺ ἐκμεταλλεύονται τὴν ἀδυναμίαν του. Γι' αὐτὸ οἱ ἀνθρώποι τῆς σκέψης καὶ τῆς δράσεως ἔχουν τὸ χρέος νὰ ξεμασκαρώσουν τὰ κοινωνικά γουρούνια ποὺ γιὰ νὰ παχύνουν, καὶ μόνον γι' αὐτὸ, ἀπομυζᾷ τὸ αἷμα τῶν ἀγραμμάτων, τῶν ἀνισχυρῶν καὶ τῶν ἀπροστατευτῶν.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Σεπτεμβρίου εἶναι μιὰ καλὴ ἀρχὴ τῆς ἀναγκαίας ἀντιδράσεως. Τὸ λυπηρὸν εἶναι ποὺ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐγενε ἀπὸ τὸ στρατό. Ἀλλὰ τὸ ἀνώμαλον τοῦτο γιὰ κάθε γερὴ κοινωνία φαινόμενο ἐξηγιέται ἀπὸ τὴν ἑλλειψιν κάθε διοργανώσεως τοῦ λαοῦ, ποὺ προϋπόθεσιν τῆς ἔχει τὸ φωτισμὸν του. Καὶ τότε αἰσθάνονται ὅλοι τὴν ἀνάγκη κάποιου ἰσχυροῦ ὁργανισμοῦ, μιᾶς ἰσχυρῆς δυνάμεως ποὺ ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐπὶ τέλους τοὺς χειρότερους ἐχθροὺς τοῦ ἔθνους ποὺ τοὺς λένε βουλευτάδες καὶ κομματάρχες. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ ποὺ ἡ Ἐπανάστασις τοῦ Σεπτεμβρίου ἐστάθη ἀνάμικτη γιατί ὑπῆρξε

στρατιωτικὴ, καὶ ἀφοῦ εἶχε καλὴ τὴν ἐμπνευσιν καὶ ἐθνωφελὴ τὴν κατεύθυνσιν, εἶναι, νομίζουμε, δικαιολογημένη. Ὅποια καὶ ἂν ἐστάθηκε ἡ δράσις τῆς στρατιωτικῆς Ἐπανάστασεως, πρέπει ξάστερα νὰ τὸ ποῦμε, πῶς κοινωνικὴ πρόοδος καὶ μὲ αὐτὴν ἐθνικὴ δυνάμειν εἶναι μοναχὰ δυνατὰς μὲ ἀμεσην ἀντίδρασιν καὶ ἰσχυρὴν πίεσιν ἀπὸ μέρος τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τὰ κάτω θὰ ἔλθῃ τὸ μπουγιο ποὺ θ' ἀφνίσῃ τὸ βρώμικον ἀφρό. Φωτὰ λοιπὸν γιὰ νὰ βράσῃ τὸ καζάνι. Καὶ ἀφοῦ κάθε πράγμα ἔχει τὴν ἀρχὴν του, πρέπει καὶ ἡ ἀντιδράσις αὕτη ν' ἀρχίσῃ μὲ τὸ φωτισμὸν καὶ τὴν διοργάνωσιν τοῦ λαοῦ. Κάθε ἄλλο κίνημα θάνατος ἴσως προπαρασκευαστικὸ τῆς κοινωνικῆς Ἐπανάστασεως, ἀλλὰ θάνατος πάντα παροδικὸ καὶ δὲ θὰ χαράξῃ ἐν τῇ σύγχρονῃ κοινωνίᾳ μας τὸ ἐντύπωμά του.

Πολλὰ βέβαιον χρειάζεται ἡ νεογέννητη κοινωνία μας. Τολμάω μάλιστα νὰ πῶ, ποὺ γιὰ ν' ἀνεβῇ στὸ ὕψος τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, δηλαδή ἐν τῇ κατάστασιν ἐκείνῃς πνευματικῆς καὶ τίμιου συναγωνισμοῦ ποὺ νὰ μὴν ὑπερβαίῃ τὰ ὅρια τοῦ νόμου καὶ τῆς ἠθικῆς, θὰ χρειαστῇ ἀκόμη τὸ αἷμα πολλῶν γενεῶν. Ἀλλὰ τὴ στιγμὴ αὕτη ἔχει πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀνάγκη ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ πολῖτες. Ἡ Ἑλλάς γιὰ τὴν πρόοδόν της καὶ γιὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐθνικῆς της ὑπαρξεως χρειάζεται ἐσωτερικὴ ἐκπολιτιστικὴ ἐργασίαν, ἔχει ἀνάγκη νὰ διαπλάσῃ πνέματα καὶ χαρακτῆρες. Πείρα πικρὴ μ' ἐπίσπεσε ποὺ ἡ ἀρχοῦσα σήμερον τάξις δὲν ἔχει δυνάμεις ν' ἀντιπροσωπεύῃ ἀπέναντι τῆς ἱστορικῆς οἰκουμένης τις παρὰδόσεις καὶ τοὺς πόθους τῆς Ἑλλάδος. Τῶν παραδόσεων καὶ τῶν πόθων τούτων ἄξιους ἐρμηνευτὰς καὶ παραστάτας, ἂν τὰ ὄνειρά μου δὲ μὲ γελοῦν, κηλοῦνται ν' ἀναδείξουν οἱ νέες γενεές, καὶ ἴσως ἴσως ἀπὸ τὰ κάτω. Οἱ νέες γενεές μποροῦν, σήμερον ἤδη, μὲ τὴν ἀνώτερη μόρφωσιν καὶ παιδείαν τους, πολὺ νὰ συντελέσουν στὸ ἔργο τῆς δημιουργίας ἰσχυρῆς Ἑλλάδος. Ὁ πολὺς ὅμως λαὸς ἔχει ἀνάγκη φωτισμοῦ γιὰ νὰ κταλᾷ ἐπὶ τέλους τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντά του.

Τὸ συμπέρασμα μας εἶναι ποὺ ἡ σημερινὴ Ἑλλάς χρειάζεται ἰσχυρὴς κοινωνικῆς τάξεως, καὶ μάλιστα ἰσχυρὴ ἐργατικὴ τάξιν. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία θὰ γένη δυνατὴ καὶ εὐρύθυμη, ὅταν ὁ κάτω λαὸς, ποὺ σήμερον δουλεῖ γιὰ νὰ πεινᾷ, φωτισμένος καὶ διοργανωμένος, ἀποχτήσῃ μὲ τὴ δικήν του δύναμιν τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, ὅπως ἐδιάπλασε τοῦτα ὁ πολιτισμὸς τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν, ἀφοῦ καὶ ἐμεῖς σ' ἡμεῖς τὴν χορεία τούτων τῶν κοινωνιῶν ζοῦμε καὶ θὰ ζήσουμε. Τέτοια ὅμως κατεργασία, ἱκανὴ νὰ δημιουργήσῃ κοινωνικῆς τάξεως ἰσχυρῆς, δὲν μπορεῖ νὰ γένη ἀνάμικτα. Καὶ ἀφοῦ, ἀρχὰ ἡ γλήγορα, ἡ αἵματοχυσία εἶναι ὀφέλιμη, εἶναι ἀναγκαία, εἶναι ἀναπόφευκτη, εὐχομαι, ποθῶ καὶ ἐλπίζω νὰ χυθῇ γρήγορα τὸ αἷμα ὅλων

ὑπάρχει. Τὸ μόνον ζήτημα ποὺ ἔχει κάποιαν σημασίαν εἶναι ἂν ἡ καθαυτὴ ποίησις εἶναι ἐκείνη ποὺ ἔχει πηγὴν τὴν ἰδέαν, ἢ ἐκείνη ποὺ φτάνει ἀναγκαίαν σ' αὐτὴν μὲ τὴν σοβαρότητά της. Εἶναι μιὰ γνώμη, ποὺ σ' αὐτὴν γέρνω καὶ ἐγώ, πῶς γενικότερος τύπος ποιεῖται εἶναι ἐκεῖνος ποὺ νιώθει τὴ ζωὴ ὡς μεσὰ μὲ τὴν αἴσθησίν του καὶ ὅχι μὲ τὸ μέσον τῆς ιδέας, ποὺ βλέπει περισσότερο τὴ ζωντανὴ εἰκόνα της παρὰ τὰ φαιεμένο νόμμά της, ποὺ βρίσκει πάντα καὶ δὲν ἐφευρίσκει—γιὰ νὰ δανειστῶ τὴν ἔκφρασιν ἀπὸ ἓνα χαρακτηρισμὸν ποὺ κάνει τοῦ Γκαίτε κάποιος βιογράφος του. Μοῦ φαίνεται ὅμως πῶς αὐτὸ δὲν ἀποκλείνει νὰ εἶναι τρανὸς ποιητὴς ἓνας ἄλλος, ποὺ χρειάζεται τὸ μέσον τῆς ιδέας γιὰ νὰ δημιουργήσῃ, φτάνει μόνον νὰ μπορεῖ νὰ πλάσῃ τὴν ἰδέαν του σὲ ζωντανὴν εἰκόνα. Μόνον ἡ σοβαρότητα καὶ δύναμις τῆς ιδέας καὶ ἡ δημιουργικὴ ἱκανότης τοῦ ποιητῆ νομίζω πῶς θὰ μετρήσουν τὴν ἀξίαν τοῦ πλάσματός του, ὅπως καὶ τὸ βάθος τοῦ αἰσθηματος τοῦ ποιητῆ, ποὺ δημιουργεῖ μὲ τὸν πρῶτον τρόπο, δίνουν τὴν δύναμιν στὸ πλάσμα του νὰ φτάσῃ ἐν τῇ ἀξίᾳ τῆς ιδέας. Ὡστε εἴτε μὲ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπο πλάθει ὁ ποιητὴς, τὸ πλάσμα του ἐκφράζει μιὰ ἰδέαν. Ὁ μέτριος ποιητὴς ἀπόπου καὶ ἂν κινήται, ἀπὸ τὸ αἶσθημα ἢ

ἀπὸ τὴν ἰδέαν, ἢ ἰδέαν ποὺ ἐκφράζει τὸ ἔργο του δὲ θάχει σημασίαν τρανὴν, ὅπως καὶ τοῦ δυνατοῦ ποιητῆ ἢ ἰδέαν, ἀπόπου καὶ ἂν πηγάζει, θὰ ἐκφράζει τὴ ζωὴ βαθύτερα. Κι αὐτὸ εἶναι, θαρρῶ, τὸ κύριον ποὺ μᾶς γινάσκει πῶς πολὺ, τὸ ἀποτέλεσμα δηλαδή καὶ ὅχι τὸ μέσον.

Καὶ γιὰ νὰ γυρίσωμε στὸν ποιητὴ τοῦ «Δωδεκάλογου», ἡ ἰδέα δὲ μοῦ φαίνεται στοιχεῖον ξένον στὸ φυσικόν του. Μόνον δὲν ἔχει πάντα τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν, τὴν σπουδαιότητά, τὸ βῆθος. Κι ἀπ' ἄλλο μέρος ἡ δύναμις τοῦ ποιητῆ σὰ νὰ μὴ φτάνει πάντῃ νὰ τὴν ὑποτάξῃ ἐν τῇ ἀπαίτησιν τῆς τέχνης, νὰ τῆς δώσει δηλ. τὴν καθαρὴν ποιητικὴν τῆς ἔκφρασιν. Κ' εἴτι δύο στοιχεῖα μοῦ φαίνεται πῶς ἐνεργοῦν παράλληλα ὥστε ὁ ποιητὴς νὰ πέφτῃ εὐκόλῃ ἐν τῇ ἀντικαλλιτεχνικῇ, ἐν τῇ ἀντιποιητικῇ, ποὺ εἶπα. Τὸ στοιχεῖον τοῦ Παλαμά εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ λυρικὸ μεθύσι. Ἀπ' ἄλλο μέρος ἡ τάξις του ἐν τῇ ιδεολογίᾳ. Οἱ φυσικὲς ιδιότητες αὐτῆς γιὰ νὰ φτάσουν σὲ μιὰ ἀνώτερη καλλιτεχνικὴ ἔκφρασιν θάπαιτούσαν μιὰ λαγρότερη ἀντίληψιν τῆς τέχνης καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ιδέας ἐν τῇ ποίησιν, ἢ κάπως, ὅταν δὲν ὑπάρχει τούτη σὲ συνειδητὸν τρόπο, μιὰ ἀνώτερη δημιουργικὴ ἱκανότης καὶ

κάποιαν πιότερη βαθύτητα καὶ καθαρότητα ιδέας, ὅπως παρὰδειγμα σὲ ὅλα αὐτὰ ἔχομε τὸν ποιητὴ τῶν «Ἐλευτέρων πολιολογημένων». Μὴ σ' αὐτὰ ἴσα ἴσα νομίζω μένει πίσω ἡ ἀρετὴ στῆλλα ποιητικὴ δύναμις τοῦ Παλαμά καὶ ἔτσι ἐνῶ ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ἀφίνεται ἀκράτητη ἐν τῷ πύρῳ τῆς φαντασίας, ἀπ' τὴν ἄλλην μὴ βρίσκοντας ἀρμόδιον τόπον, χάρη ἐν τῷ ἀνεξέλιχτο τοῦ γύρχθός του, νάναπτύξῃ ζωντανὰ τὴν ιδεολογικὴν του κλίση, γυρέβει νάναπτύξῃ τὴν ἰδέαν του ἀπ' τὰ βιβλικά περσσότερα μὴ μπορώντας ἀκόμα νὰ δυνάμει ἀτομικότερα μέσα του τὸ δάνεισμα, νὰ τὸ ζωντανέψῃ πάντα περνώντας το πῶς πολὺ ἀπὸ τὸ αἶσθημα του, ὅπως τὸ δύνονταν ὁ Σολωμός, ξεσέρνει συχνὰ τὴν ποίησίν του σὲ ξερὰ πεζολογία, ποὺ τοῦ κάκου πικαίει νὰ τὴ σώσει κάπως μιὰ ρητορικὴ πλατύστομη καὶ μιὰ εὐκόλῃ καλῆς τὸ συχνότερον στιχοτυπία. Ἐπὶ ἐν τῇ ἀγαθῇ στιγμῇ τοῦ ποιητῆ, ὅπου μπορεῖ καὶ κυριαρχεῖ τὴ λυρικὴ του μέθη, ὅπου ἡ ἰδέα του κατορθώνει νὰ συγκοινωνήσῃ μὲ τὴ ζωὴ καὶ νὰ βαφτιστῇ ἐν τῇ αἰσθηματικῇ του, γενιοῦνται ὡραῖα καὶ δυνατὰ ποιήματα, σὰν τὸν «Ἀσκραῖον», τὸν «Ἀλυτῆρα», τὸ «Παλληγύρι τῆς Κακιάς», τὸν «Προφητικόν», ἐν τῇ ἀδύνατον στιγμῇ του, ὅπου τοῦ γίνεται κυρίαρχη ἡ

ἐκείνων τῶν ἀσυνείδητων ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀγράμματος λαοῦ. Γιατί, ἀπὸ τὸ αἷμα αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὰ ἐρείπια ἴσως τῆς ἀρχούσης σήμερα τάξης θὰ φυτρώσῃ νέα ζωὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Τῇ ζωῇ αὐτῇ τῆς πνευματικῆς ἀμύλλας καὶ τοῦ τίμιου συναγωνισμοῦ τὴν ποθῶ καὶ τὴν ὀνειρεύομαι, καὶ γι' αὐτὸ εὐχομαι, ποθῶ καὶ ἐλπίζω ἡ κοινωνιστικὴ ἰδέα νὰ καταχτήσῃ γλήγορα τὸν ἀδύνατο λαὸ τῆς Ἑλλάδας. Εὐχομαι καὶ ἐλπίζω, ἡ στρατιωτικὴ Ἐπανάστασις νὰ εἶναι τὸ προοίμιον τῆς κοινωνικῆς Ἐπανάστασης.

Λευψία.

ΑΡ. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

„ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΦΘΙΣΗ“

Μ' αὐτὸ τὸν τίτλο φάνηκε ἐδῶ καὶ λίγες μέρες ἓνα μικρὸ βιβλίον ἀπὸ καμιά ἐξηνταριά σελίδες, γραμμένον γιὰ τὸ λαὸ ἀπὸ τὸ γιάτρο κ. Ἀναστ. Ἀραβαντινός. Οἱ διάφοροι ἐπιστήμονες ποὺ μᾶς συνήθισαν ἴσαμε τώρα μονάχα μὲ τὴ βαρεῖα ἐγωϊστικὴ τους ἐργασία, δὲ θὰ ἔκαναν κακὰ νὰ μελετήσουν τὸ βιβλίον αὐτὸ καὶ νὰ προσπαθῶσιν νὰ πάρουν παράδειγμα πῶς θὰ μπορούσαν νὰ φωτίσουν τὸ λαὸ στὰ λογικὰ λογικὰ ζητήματα τῆς πρώτης ἀνάγκης, σὰν τὸ ζήτημα π. χ. τῆς υγείας.

Στὸν πρόλογόν του ὁ κ. Ἀραβαντινός μᾶς λέει αὐτὰ τὰ σωστά λόγια: «Γνώσεις παρεχόμεναι εἰς τὸν λαὸν πρέπει νὰ παρέχωνται καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, ἂν ἐπιδιώκεται πραγματικῶς ἡ εὐρεῖα διὰ δόσεις αὐτῶν. Πᾶς Ἕλλην πρέπει νὰ ἐννοῇ ἄνευ ξένης βοήθειας πᾶσαν φράσιν, νὰ μὴ παρανοῇ οὐδεμίαν λέξιν. Ὅχι μόνον δὲ πρέπει νὰ ἐννοῇ ἀκόπως, ἀλλὰ καὶ νὰ αἰσθάνεται ὅσα ἀναγινώσκει ἢ ἀκούει ἀναγινώσκόμενα».

Δυστυχῶς ὅμως ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀκολούθησε τίς σωστὲς τοῦ αὐτοῦ σκέψεις. Ὁ ἴδιος μᾶς λέει τὸ γιάτρο: «Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς γλώσσης ὑπάρχουν τοιαῦτα προλήψεις καὶ τοιαῦτα πάθη, ὥστε οὐχὶ σπανίως ἡ οὐσία θυσιάζεται εἰς τὴν μορφήν, τὸ βιβλίον δὲν ἀναγινώσκεται διότι ἡ γλῶσσα δὲν ἀρέσκει». Ἐξέχασε ὅμως νὰ προστίσῃ πῶς δὲν ἀρέσκει ἡ γλῶσσα, ὅχι στὸ λαὸ ποὺ τὴ μιλά, μὰ στοὺς διάφορους λογιστάτους ποὺ εἶναι χωμένοι στὴν κοινωνία καὶ τῆς ρουφᾶνε τὸ αἷμα ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Αὐτοὺς λοιπὸν φοβήθηκε ὁ συγγραφεὺς. Φοβήθηκε μήπως τὸν ἐπὶ πῶς «μαλλιαρό». Μὰ ἔνως ἐπιστήμονας τῆς ἀξίας καὶ τῆς λεύτερης σκέψης τοῦ κ. Ἀραβαντινοῦ, ἔπρεπε νὰ δώσῃ προσοχὴ στὴν πρόληψιν; Καλήτερα δὲ θὰ εἶταν νὰ τὴ σπάσῃ ἡρωϊκὰ ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων;

Σὲ κάθε γραμμὴ τῆς μιζοκαθαρεύουσας τοῦ μι-

κλίσου τοῦ στοῦ ξέχυμα καὶ στὴν ἰδεολογία, ἔρχονταί στὸ φῶς μακρολογίες, σὰν τὸ «Γυρισμός», σὰν τοὺς «Ἵμνους καὶ τοὺς θυμούς», σὰν τοὺς περσότερους ἀπὸ τοὺς Ἀδύους τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου». Ἐτοὶ ἀκόμα ἀπὸ τὴν ὑπερτίμησιν ποὺ κάνει τῆς ἰδέας στὴν ποίησιν, ἀπὸ τὴν παρανόνησιν, ποὺ μοῦ φαίνεται πῶς κάνει, νομίζοντας πῶς ἀνώτερος ποιητὴς εἶναι ὁ «φιλόσοφος ποιητὴς» καὶ ὅχι ὁ δυνατὸς κ' εἰλικρινὴς ποιητὴς καὶ ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν τοῦ ζήλου νὰ φανεῖ καὶ ὁ ἴδιος τέτιος, ξεπέφτει εὐκολὰ σ' εὐκολὴ φιλοσοφία, συγχύζει κάπως τὴν καθαυτὴν ἰδέαν μὲ τὴ σῶναι καὶ καλὰ ζήτησιν τῆς ἰδέας καὶ καταντᾷ ἀντὶ ὁ σκοπὸς τῆς τέχνης τοῦ νὰ εἶναι νὰ ὑποτάξῃ σὲ ποιητικὴν μορφήν τὴν καθαυτὴν ἰδέαν του, νὰ ἔχῃ ἔγνια τοῦ περσότερου νὰ κυνηγᾷ κάπιο εἰδωλὸν τῆς ἀφαιρέμενου, νὰ κράζει, νὰ τραγουδᾷ, νὰ τῆς ὑμνολογεῖ τῶνομα περσότερο, τὸν ἴσκιον, μὴν καταφέροντας μὲ ὅλα αὐτὰ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ κάνει ἄχαρη καὶ ψυχρὴν τὴν ποίησίν του, ρηχὴ καὶ κρύα τὴ φιλοσοφία του, λόγια καὶ σταχυολογημένη ἀπ' τὰ βιβλία τῆς σκέψης του, ξερὴ πληθωρικὴ πρᾶταξιν ὀνομάτων, λέξεων ποὺ σημαίνουν ἔννοιες, δίχως νὰ δίνουν καὶ τὴ ζωαντὴν εἰκόνα τους, μ' ἓνα λόγον νὰ μᾶς δίνει κρύα φιλολογία ἐκεῖ ποὺ θέλει νὰ μᾶς δώσει ποίησιν ἰδεολογική.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1,000,000 ΚΕΡΔΗ

Καθ' ἐκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100,000 γραμμάτια ἀξίας . . . 400,000 παρέχοντα κέρδη εἰς 2,290 γραμμάτια ἀξίας δραχ. 200,000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1910 ἐξεδόθησαν ὑπ' αὐξοντα ἀριθμ. 1 25,000 ΑΚΕΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέραιον τὸ κέρδος τιμώμενα ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΔΡΑΧΜΙΝ καὶ ὑπ' αὐξοντα 25,001, 100,000. ΤΕΤΑΡΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ τιμώμενα ΜΙΑΣ ΔΡΑΧΜΗΣ καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἐκάστης κληρώσεως

1	ἐξ	80,000	80,000
1	ἐξ	20,000	20,002
2	ἀπὸ	2,500	5,000
6	ἀπὸ	1,000	6,000
15	ἀπὸ	400	6,000
25	ἀπὸ	200	5,000
1950	ἀπὸ	40	78,000
2000			200,000

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου), 1919, ἡ δευτέρα τῇ 25 Ἀπριλίου (3 Μαΐου) 1910, ἡ τρίτη τῇ 27 Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1910, ἡ τετάρτη τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1910 καὶ ἡ πέμπτη τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910 (31 Ἰανουαρίου 1911).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

κροῦ βιβλίου, φαίνεται ἡ δυσκολία τοῦ συγγραφέα, ἡ προσπάθειά του νὰ γράψῃ ἀπλούστερα. Μὰ τὸ ἀπλούστερον αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶναι ὁ τρανὸς βράχος ποὺ σπάει τὸ κράδι τῆς καλῆς θέλησιν. Ἀς ἀντιζητήσῃ τὸ κείμενον τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ἀραβαντινοῦ μὲ τὴ «Ματιά» τοῦ Ἀδάμου καὶ τότες θὰ φανῇ ἡ διαφορὰ. Τί τάξιν, τί φρεσκάδα, τί ποίησιν, ποὺ κλείνει μέσα τῆς ἡ κανονικὴ δημοτικὴ γλῶσσα, καὶ στὰ ἐπιστημονικὰ τὰ ξερά ἀκόμα θέματα.

Ἐλπίζουμε πῶς ὁ κ. Ἀραβαντινός θὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργο του μὲ τὴν παλληνηκρίαν καὶ θέρμην ποὺ τοῦ ἀξίζει καὶ θὰ δώσῃ καὶ ἄλλα βιβλιαράκια σὰν καὶ αὐτὸ ποὺ ἡ οὐσία του εἶναι ἀληθινὰ πολυτιμὴ γιὰ τὸν τόπον μας.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΤΑ ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ.

Ὁ κ. Ἀργύρης Κόρκας μᾶς διάβασε τὸ περσμένον Σαβατόβραδον τὴν «Πεντάμορφή» του. Ἡ Πεντάμορφη, ποὺ πέθανε μόλις βρέθηκε στὴ γῆς ἓνας μοναχὰ ποὺ νὰ τὴν πεῖ ἄσκησιν, εἶναι ἓνα ὁμορφὸ καὶ καλογραμμένον παραμυθάκι ποὺ μᾶς συγκίνησε ἀρκετὰ ὅλους ποὺ τὰκούσαμε.

Τὸ ἴδιο βράδι ἤρθε στὸ γραφεῖόν μας καὶ ὁ Σμυρνιὸς λόγιος κ. Βασιλακάκης καὶ μᾶς εἶπε τόσα ὁμορφα καὶ διασκεδαστικὰ πράγματα. Ὁ κ. Βασιλακάκης ἔχει τὸ μεγάλο χάρισμα νὰ μιλεῖ μὲ μιὰ ξεχωριστὴ χάριν ποὺ μεταμορφώνει καὶ τὴν πιὸ κοινὴν κουβέντα του σὲ φιλολογικὴ, νὰ πεῖς, διὰ λέξιν.

Τὸ ἐρχόμενον Σαβατόβραδον (6 τοῦ Μάρτη) ἡ νέα ποιήτρια Λιλίκα Μπέτσινα θὰ μᾶς ἀπαγγεῖλαι μερικὰ ἀπὸ τὰ «Τραγούδια κόρης» ποὺ θὰ βγάλει σὲ λίγο σὲ βιβλίον.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Γιομάτο τὸ Βασιλικὸ θέατρο τὴν Τετάρτη βράδι ποὺ παίχτηκε ὁ Σαντεκλέρ τοῦ Ροσσίνι. Κ' εἰπετα βρισκόνται μερικοὶ ζευζέχες νὰ λένε πῶς οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ὑποστηρίζουν τὸ Ἑλληνικὸ θέατρο.

— Ἀκούσαμε καὶ αὐτό, τὸ ἀκόμα παραξενώτερον: Πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ κάμουμε τοὺς Φραντζέσκους νὰ γαπήσουν τὰ Ἑλληνικὰ δράματα γιὰ νὰ τὰ στέλνουμε νὰ παίζονται στὸ Παρίσι, ἀφοῦ ἐδῶ δὲ βρίσκουν θεατὴς.

— Τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Συναδινού γιὰ τὸ Ὡδεῖο ἔμεινε γιὰ τὸ φύλλον τῆς ἄλλης Κεριακῆς.

— Ὁ Γάλλος ποιητὴς κ. Pierre Baudry τύπωσε σὲ βιβλίον τὸ Ἀ τῆς Ὀδύσσειας ποὺ τὸ μετέφρασε σὲ στίχους Γαλλικοῦ. Ἡ μετάφρασις πουλιέται μιὰ δραχμὴ.

— Στὸ ξώφυλλον τοῦ βιβλίου διαβάζουμε πῶς ὁ κ. Baudry ἔχει μεταφράσει σὲ στίχους καὶ ἔτοιμα γιὰ τύπωμα τοὺς «Ἰαμβοὺς καὶ ἀνάπαιστους», τὸ «Τραγούδι τοῦ Ἡλίου», τίς «Ἑκατὸ φωνές», τίς «Ἀλυσίδες» καὶ ἄλλα ποιήματα τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμά.

— Γιὰ τὴ «Φοιτητικὴ Συντροφία» γράφανε ἴσαμε τὴν ὥρα (κ' ἔχει ὁ Θεὸς ἀκόμα!) τρεῖς Ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες: Τὸ «Σκρίπ» τῆς Πέμπτης ἓνα γλυκανάλατο χρονογράφημα, οἱ «Καίροι» τῆς Τετάρτης ἓνα παραγραφμὴ μὲ τὴν παρατήρησιν αὐτὸ τὸ λέγουσιν φοιτηταὶ καὶ πρῶτος ποὺ ὑπογράφεται εἶναι ὁ κ. Φίλιππος Δραγούμης υἱὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ ἡ «Ἐσπερινή» τῆς Τετάρτης ποὺ ἀφοῦ δημοσιεύει ἀλάκαιρα τὸ Καταστατικὸν προτείνει πῶς πρέπει νὰ ἀποβληθῶν ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον οἱ φοιτηταὶ τῆς Φιλολογίας ποὺ τὸ ὑπογράφανε! Ν' ἀποβληθῶν λοιπὸν ἄσοῦ ἔτσι θὰ σωθεῖ τὸ ἔθνος.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Σταμ. στὴ Λευψία. Λάβετε τὴ συντροφὴν κ' εὐχαριστοῦμε. Δὲν ἔχεις δικίον. Μὲς ἔγραψες νὰ ξαναρχίσουμε νὰ στέλνουμε τὸ φύλλον στίς 27.10.09 καὶ ἀπὸ τότες σοῦ στέλνεται ταχτικά.—κ. Σπ. Παρ. στὴν Κέρκυρα. Τὸ λάβαμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Θὰ δημοσιευτεῖ.—Στὴν Ε. Ε. Σχολείων στὸ Γοπέσι. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σας. Τὸ φύλλον, ὅπως καὶ πέρσι, θὰ σᾶς στέλνεται καὶ φέτος ταχτικά.—κ. Μ. Π. Σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα. Οἱ στίχοι δὲν εἶναι ἄσκημοι, μὰ θέλουμε περσότερο δούλεμα. Δοκίμασε.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (μὲ εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Λύτρα).

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (μὲ εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδη).

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαδεχτὸ χαρτὶ καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο. Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» δρ. 3,50.

ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Η „ΔΗΚΥΘΟΣ“

(Δραχμὲς 3)

Πουλιέται στὰ Βιβλιοπωλεῖα καὶ στὴν κυρία

ΕΥΣΤΑΘΙΑ Δ. ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Πλατεῖα Κυριακοῦ, Ἀθήνα